

 Scidam hujus ad m. J. Duartes Quindaginta
 et septem annos ab hinc ab hinc ab hinc ab hinc
 MDCCXXI
 I den trediesjue Aar 1721 har M ung opholdt
 sig i Sjoom Krig og Vest ung iust og har voldet
 sig her 1000000 Rtd. og breder ud sig Navn
 og bygger Skoler og de fattige til Gavn
 M lad i dette Aar 1721 Naadig Byde kend
 sig denne min Kandelals bestaa til Denderis Lnd
 Lad mig i minn Stod een hund af min Alt
 Gode betne 1000000 Rtd og 1000000 Rtd

En række af årbogens artikler
har relation til skolehistorie.
På omslagets forside bringes et motiv
fra den gamle rytterskole i Allesø.

Manuskripter, der ønskes optaget i årbogen,
bedes sendt til *lektor Hans Henrik Jacobsen,*
Hyrdinden 5, 5270 Næsby,
til hvem også henvendelser i redaktionelle
anliggender bedes adresseret.
Skriftudvalget består af
konsulent Å. Lauritsen, sognepræst Laust Kristensen,
landsarkivar dr. A. Riising og lektor H. H. Jacobsen
(redaktør).

Fynske Årbøger 1976

UDGIVET AF
HISTORISK SAMFUND FOR FYNS STIFT

ODENSE 1976

Indhold

C. Emilius Jacobsen: Fra mulerdreng til landsbydegn	7
Laust Kristensen: Oprettelse af skole i Husby 1712	39
Knud Aarup: Spændte forhold i Kerte skole midt i det 19. århundrede	56
Svend Frederiksen: Fynske forsamlingshuse	71
Thomas Riis: Hvor lå Svendborgs middelalderlige Fisketorv	109
Jens Møllerup og Harald Th. Hansen: Frederik Ahlefeldt og hans instruks fra 1767	114
Peder Nielsen: Erholm, et stamhus og en slægt	127
Ny lokalhistorisk litteratur	139
Navneregister	146
Foreningsmeddelelser 1976	151
Forfattere til årbogens artikler	155

Foreningsmeddelelser 1976

Siden redaktionen af Fynske Årbøger 1975 sluttede, har Historisk Samfund for Fyns Stift afholdt følgende arrangementer:

Søndag den 24. august 1975 deltog omtrent 100 af samfundets medlemmer i en tur til egnen omkring Isted og Slesvig. Efter overfarten Fåborg-Gelting gik turen videre gennem Angel til Isted, hvor Åge Lauritsen redegjorde for slagets gang i 1850. Derefter kørte man til voldstedet Gl. Gottorp ved herregården Falkenberg nord for Slesvig, hvor ejeren, godsejer Samson-Himmelstierna, på en yderst fængslende måde fortalte om stedets historie.

Om eftermiddagen var der vandring på Dannevirke under ledelse af Åge Lauritsen. Hjemturen gik over Nordslesvig, hvor man spiste middag i Bov kro og havde lejlighed til at besøge Bov kirke.

Årsmødet blev afholdt *lørdag den 27. marts 1976* i Borgerforeningens sal i Svendborg. Det blev overværet af ca. 100 medlemmer.

Lærer Engholm Pedersen blev valgt til dirigent og gav straks ordet til formanden, der indledte sin beretning med mindeord over de to mangeårige medlemmer af repræsentantskabet, der var afgået ved døden i det forløbne år – museumsinspektør Ove Marcussen, Svendborg, og pastor O. J. Hansen, Ryslinge. De havde begge været værdifulde medarbejdere i Historisk Samfund.

Åge Lauritsen kunne i sin beretning oplyse, at trods forhøjelsen af kontingentet var medlemstallet ikke gået ned. Årbogen var blevet godt modtaget, og en anmeldelse af den i et af hovedstadsbladene havde resulteret i ca. 30 bestillinger alene fra København.

Efter en omtale af de kommende udflugter sluttede formanden med at fremhæve betydningen af de historiske samfunds arbejde i en tid, hvor historieundervisningen i skolen svigtes mere og mere. Beretningen godkendtes enstemmigt.

Kassereren, bankdirektør Nærø, fremlagde regnskabet, der udviste et overskud på 962 kr. Det blev ligeledes enstemmigt godkendt.

Til repræsentantskabet genvalgtes Åge Blomberg, Alf Faxøe, Rasmus Halsted, Johanne Larsen, Jens Møllerup, Søren Mørch og Anne Riising. I stedet for Dencker-Jensen, der ikke ønskede genvalg, valgtes museumsinspektør Henrik Jansen, Ryslinge, og til erstatning for Ove Marcussen og O. J. Hansen valgtes lærer Engholm Pedersen, Ringe, og Christian Dan Jensen, Åstrup.

Bankbestyrer Lindegaard havde ikke ønsket at fortsætte som revisor, og

man valgte i stedet for Due Jensen, Kerteminde. Bankprokurist Åge Sørensen blev genvalgt som revisor, og som revisorsuppleant valgtes prokurist Oluf Thomsen, Odense.

Under Eventuelt rettede formanden en tak til bankbestyrer Lindegaard for hans tid som revisor og til Dencker-Jensen for hans tid i styrelsen.

Derefter holdt museumsinspektør Henrik Jansen et særdeles levende foredrag om de nyligt afsluttede udgravninger i Svendborg. Foredraget blev ledsaget af farvelysbilleder, der på en udmærket måde supplerede det.

Årsmødet sluttede med en kort byvandring, ledet af Henrik Jansen.

Søndag den 23. maj 1976 besøgte 170 af samfundets medlemmer Skamby kirke, hvor pastor Ollerup fortalte om dens historie og inventar. Fra Skamby kørte man videre til Glavendrup-runestenen, hvor museumsinspektør Henrik Thrane gav en orientering om stenen og den tilhørende skibsætning. Turen sluttede ved Hofmannsgave, hvor skovfoged Hjortshøj viste parken frem efter først at have fortalt om herregården og dens ejere.

Lørdag den 12. juni 1976 tilbragte ca. 80 af samfundets medlemmer nogle udbytterige timer i St. Knuds kirke i Odense. Museumsdir. Oxenvad fortalte om den kirke, der tidligere har ligget på stedet og viste rundt i krypten, hvorefter arkitekt Ebbe Lehn Petersen gennemgik domkirkens arkitektur. Landsarkivar dr. Anne Riising fortalte om Claus Bergs altertavle, og domorganist Poul Børch sluttede af med en omtale af kirkens orgel, hvis styrke demonstreredes ved fremførelse af en af Bachs orgelkoncerter.

Jens Møllerup.

Samfundets vedtægter vil med passende mellemrum blive aftrykt i årbogen. De har sidst været aftrykt i årbogen for 1975.

REPRÆSENTANTSKABETS MEDLEMMER

Museumsinspektør Erl. Albrechtsen, Odense
 Redaktør Edv. Andersen, Fåborg
 Lektor Åge Blomberg, Langesø
 Urmager Alf Faxøe, Nyborg
 Gdr. Svend Frederiksen, Åsum
 Gårdejer Rasmus Halsted, Glamsbjerg
 Vejmand Arne Hansen, Tåsinge
 Lektor H. H. Jacobsen, Næsby
 Museumsinspektør Henrik Jansen, Ryslinge
 Gdr. Christian Dan Jensen, Åstrup
 Overpostbud Anders Jæger, Bogense
 Sognepræst Laust Kristensen, Ejby
 Cand. jur. fru Johanne Larsen, Skårup
 Konsulent Åge Lauritsen, Ulbølle
 Lektor Hugo Madsen, Kerteminde
 Overbibliotekar Jørgen Meedom, Assens
 Overlærer Jens Møllerup, Rudkøbing
 Afdelingsleder Søren Mørch, Lindved
 Bankdirektør Erik Nærø, Odense
 Museumsdirektør N. Oxenvad, Odense
 Lærer J. Engholm Pedersen, Ringe
 Gdr. Ejler Rabølle, Sandager
 Landsarkivar, dr. A. Riising, Odense
 Overlærer J. Weber, Marstal.

FORRETNINGSUDVALGET

Konsulent Åge Lauritsen, Ulbølle, formand (ads.: Gl. Station, 5762 Vester Sker-
 ninge)
 Museumsdirektør N. Oxenvad, Odense, næstformand
 Bankdirektør Erik Nærø, Odense, kasserer
 Overlærer J. Møllerup, Rudkøbing, sekretær (ads.: Kibshavevej 10, 5900 Rud-
 købing)
 Lektor H. H. Jacobsen, Næsby, redaktør (ads.: Hyrdinden 5, 5270 Næsby)
 Museumsinspektør Erl. Albrechtsen, Odense
 Urmager Alf Faxøe, Nyborg
 Sognepræst Laust Kristensen, Ejby
 Cand. jur., fru Johanne Larsen, Skårup
 Afdelingsleder Søren Mørch, Lindved
 Landsarkivar, dr. A. Riising, Odense
 Skriftudvalget består af Åge Lauritsen, Laust Kristensen, A. Riising og H.
 H. Jacobsen (redaktør).
 Manuskripter sendes til redaktionens adresse: Hyrdinden 5, 5270 Næsby.

KASSEREGNSKAB FOR ÅRET 1975

INDTÆGTER		UDGIFTER	
Kontingenter	29.183,85	Bogtrykkeri, kliche og duplikering	27.375,45
<i>Tilskud:</i>		Foredrags- og forfatterhonorar	2.325,00
Ministeriet for kulturelle Anliggender	2.600,00	Udsendelse, porto, telefon m. v.	5.073,09
Kerteminde Kommune 1975/76	100,00	Forsikringer	459,00
Middelfart Kommune 1975/76	150,00	Gaver	83,00
Svendborg Kommune 1974/75	150,00	Lokal-hist. Fællesforening, kontingent f. 1974	809,85
Ullerslev Kommune	100,00		<u>36.125,39</u>
Diverse	<u>210,00</u>		
	3.310,00	<i>Beholdninger:</i>	<i>pr. 1974</i>
Salg af bøger	1.909,60	Kasse	146,65
Indvundne renter	1.196,60	Bankbog	23.157,20
Sommerudflugter, overskud	1.487,95	Giro	0,00
			<u>24.266,46</u>
		Overskud i 1975	962,61
	<u>37.088,00</u>		<u>37.088,00</u>

Ovenstående regnskab er fundet i overensstemmelse med bøgerne, som vi har revideret. Beholdningerne er forevist os.

Odense, den 19. januar 1976.

F. Lindegaard

Aage Sørensen

Odense, den 19. januar 1976.

Erik Næro

Forfattere til årbogens artikler

Svend Frederiksen, f. 1897, fhv. gårdejer.

Fra 1929 til 1972 ejer af slægtsgården „Lundsgård“ i Aasum. Medlem af repræsentantskabet for Historisk Samfund for Fyns Stift.

Forfattervirksomhed: „Regler for 52 gamle Kortspil“, Pios Forlag, 1919. „Aasum. Træk af sognets historie“, udgivet af Historisk Samfund 1968. Artikler og mindre afhandlinger, bl. a. 4 afhandlinger om „Befolkningens levealder under forskellige vilkår“ i „Ugeskrift for Læger“.

Adresse: „Hvenekilde“, Hvenekildevej 26, 5310 Seden.

Harald Theodor Hansen, f. 1900, uddannet som landmand, kontrolassistent.

Ophold på højskole og landbrugsskole, 1924–27 ophold i Californien.

Adresse: Hennetved, 5900 Rudkøbing.

Carl Emilius Jacobsen, f. i Odense 1894, fhv. førstelærer.

Præliminæreksamen fra Mulernes Legatskole. Lærereksamen fra Odense Seminarium 1915. Lærer i Ore på Nordfyn 1919–24, førstelærer i Allcø 1924–59.

Forfattervirksomhed: Har udarbejdet og udgivet skrivesystem. Medforfatter til lærebog og jubilæumsskrift.

Adresse: Læssøegade 19, 5000 Odense.

Laust Kristensen, f. 1925, sognepræst.

Cand. theol. 1956. Hjælpepræst i Fakse 1956–58, sømandspræst i Antwerpen 1958–63, sognepræst i Burkal 1963–67, i Balslev-Ejby 1967–75, fra 1975 i Tårup Kvals. Indtil 1975 leder af lokalarkivet i Ejby. Medlem af forretningsudvalget for Historisk Samfund for Fyns Stift.

Forfattervirksomhed: Artikler og afhandlinger bl. a. i Sønderjysk Månedsskrift, Sønderjyske Årbøger og Fynske Årbøger.

Adresse: Virksundvej 90, 8831 Løgstrup.

Jens Møllerup, f. 1929, overlærer.

Lærereksamen 1952. Lærer i Højer 1952–57, siden 1958 i Rudkøbing. Leder af Rudkøbing byhistoriske Arkiv. Sekretær i Historisk Samfund for Fyns Stift siden 1973. Medforfatter til „Rudkøbing, Topografi og Bystyre, 4. bd.“ 1974.

Adresse: Kibshavevej 10, 5900 Rudkøbing.

Peder Nielsen, f. 1902, fhv. gårdejer, repræsentant.

Uddannet ved landbruget. Elev på Askov Højskole 1920–21. Leder af Lokalhistorisk Arkiv i Årup.

Forfattervirksomhed: Artikler om historiske emner i en række dagblade.

Adresse: Holmelund 8, 5560 Årup.

Thomas Riis, f. 1941, mag. art.

Mag. art. i historie 1968, siden 1969 ansat ved Københavns Universitet. Sekretær i Dansk Komité for Byhistorie fra 1972, siden 1975 tillige formand. Siden 1973 medlem af den internationale kommission for byhistorie, valgt til dens 2. vicepræsident for perioden 1976–81.

Forfattervirksomhed: Rapporter til den internationale kommission for byhistorie om danske byer, 1973 og 1976. „Les institutions politiques centrales du Danemark 1100–1332“, disputats 1975. Artikler i fagtidsskrifter, bl. a. Fynske Minder 1972.

Adresse: Peter Bangs Vej 149, 2000 København F.

Knud Aarup, f. 1901, fhv. sognepræst.

Cand. theol. 1925. Sekretær for Dansk K. F. U. M. i Paris 1926–29. Præst i Nørre-Asminderup 1930–48, i Kerte 1948–72.

Forfattervirksomhed: „Kirken med de seks præstegårde“, 1939. „Mod Frankrigs Himmel“ (gotiske katedraler i Frankrig), 1951. „Det romanske Frankrig“, 1961. Artikler og kronikker i en række dagblade.

Adresse: Kerte, 5560 Årup.